

4 november 1918. Maandag.

De nacht was nogal kalm, mist en zachte morgenlucht. Bruggen en meest al de viaducten zijn gesprongen.

Ik wil er iets van gaan bekijken, hoezeer het ook als gevaarlijk afgeraden wordt: aan een groot huis op de Leopoldlaan, dat de bewoners moesten verlaten voor de Bochen, staan wagens volbeladen, een gezadeld paard en een coupé met twee paarden bespannen. Twee officieren op den trottoir schijnen afscheid te nemen van elkander. Als ik eenige meters verder ben, hoor ik hoefgetrappel en wielen ratelen... ze zijn vertrokken, en voorgoed.

Het loover ligt nat en glad als gebronsd goud op de aarde en de kruinen van de groote platanen zijn doorzichtig. Wat er nog op straat is op heel de lengte van de Citadellaan aan een kunstmatige verlichting van goudpoeder, door een felle zon beschenen, gelijk.

Een vliegtuig snort boven 't Park. Zijn het bommen, die vallen, is het afweergeknal? Slag op slag weerkletst. "Blijf niet buiten," roepen de zeldzame wandelaren elkander toe.

Een paar juffrouwen schieten als libellen mij in rechte vlucht voorbij en ik ook vlucht zoo spoedig mogelijk naar het huis van een neef, met geweld aanschellend. Hij ligt — reeds aan de beterhand — met de spaansche ziekte in een verplegingsgesticht en zijn jonge gade speelt kaart met hun vijfjarig zoontje onder het daverend gedruisch, dat het gebouw op zijn grondvesten schudden doet.

"Ge moet toch wat uitdenken om een kind bezig te houden, nu hij geen kameraden hebben kan," zegt ze op onverstoorden toon.

Weldra kan de weg voortgezet worden. Het optrekje, waar dagbladen te krijgen waren, is gesloten. Na de tweede helft van den Zwijnaardschen Steenweg begint er glas te schitteren in de modder, gapen vensters hol en zijn er andere met planken toegenageld. Hoe verder, hoe grooter schade: heel op het uiteinde ligt de straat vol steenen, pleister, gescheurd behangpapier, bezetsel, marmerbrokken.

Meubels worden uit beschadigde woningen gedragen; glas, glas, overal reeds samengeveegde hoopen verbrijzeld glas. De leien van de daken, de vorstpannen en steenbrokken vallen nog altijd dreigend neer. De politie drijft de kijkers achteruit.

Geen enkele deftig gekleede persoon te zien. Eenige straatbengels, werklieden, arme vrouwen met een kind op den arm, of een aan de hand.

Een groot hol gaapt, waar de viadukt was, aarde, zavel, ijzerstangen, ijzeren sporen, stukken van leuning, ankers, brokken metselwerk, alles ligt op hooge tassen dooreen. Een drietal honderd meters ver van den tweeden, ook vernielden viadukt, liggen enkele monsterklompen van muren tot ginder gevlogen bij de ontploffing.

Geen vier mensen in het Park; maar nu begint er in de wolken een luchtgevecht, een oorverdovend schieten en loopend geraak ik veilig thuis.

In de straten der stad zijn spiegelramen en groote winkelvitrienen met smalle strooken papier beplakt. Dat is tegen 't springen. Gewinzucht breekt zich baan overal: in sommige, met keurige regelmaat geometrische figuren daarstellend, komen reeds aankondigingen van koopwaren voor. In eene dezer bij een kleermaker, die als uithangbord "Aux Elegants" heeft, kunnen voorbijgaande heeren op door papier omlijste modebladen de nieuwste keur van costumes uitkiezen.

Nog Maandag 4 november 1918.

Gent gaat door den vijand verdedigd worden. Wee ons! Vanmorgen kwam het bericht, dat niemand zich na negen uur op de straat wagen mag. Alles is muizestil in heel de groote stad. Zelfs het kanon schijnt te verademen. De slagen volgen slechts met lange tusschenpoozen op elkaar. Dat verbod geldt voor 48 uren. Vijftien der voornaamste burgers zijn aangehouden als gijzelaars. Er was verleden week een dag, waarop er meer dan tachtig dooden in 't burgerlijk hospitaal lagen, wat sedert de cholera van 1866 niet meer was gebeurd. Wel is waar moet de bevolking met de vluchtelingen met honderd duizend, een derde van Groot Gent, vermeerderd zijn. Geen mogelijkheid de lijken te begraven; paardennood.

Het was niet waar; ook de vermeend opgeblazen bruggen bestaan nog. Tot dusverre weet niemand er iets van.

Naar vluchtelingen vertellen is het volgende te Nevele gebeurd. Een vrouw werd waarschijnlijk van angst in een kelder ongesteld, verkeerde weldra in doodsnoed. Een dappere liep om een geestelijke. Geen dorst zich wagen op de straat. De vrouw stierf. Met het lijk in een enge ruimte konden de rampgenooten niet blijven. Waar een kist te krijgen? Waar een bundel stroo als doodwade? Geheel gekleed werd ze op een kruiwagen geladen en — altijd met levensgevaar — naar 't kerkhof gevoerd.

Eergisteren kwam het bericht van Ludendorffs aftreden. Oostenrijk vraagt onvoorwaardelijk wapenstilstand, zonder zijn bondgenooten te raadplegen; Turkije, naar verluidt, is in onderhandelingen met de Entente.

Sedert eenigen tijd logeeren te mijnent Duitsche officieren; ze blijven elk slechts een of twee nachten. Dus een bestendige afwisseling van personen.

Een hunner spreekt zijn verontwaardiging over het gebeurde en gebeurende uit: een schande voor Wilson het bloedvergieten niet te willen staken, nu dat de beslissing gekomen is.

Het is merkwaardig en karakteristiek van den toestand als duitsche opvatting van het rechtvaardigheidsbegrip. Hij ziet de dingen uitsluitend van een militair standpunt. "Duitschland," zegt hij, "had te strijden tegen heel de wereld. Gedurende vier jaren volhardde het dapper, was zegepralend overal. Het lot werd hem ongunstig; de gealliëerden kregen de bovenhand en zij roepen victorie thans. Wat wil men meer van beide zijden? De militaire eer is voldaan. Het eene leger heeft bewijs gegeven, dat het de evenknie van 't ander is. Dat moest elke hinderpaal uit den weg ruimen en een voor alle partijen billijken en eervollen vrede bespoedigen."

Virginie LOVELING (« *In oorlogsnood* »)